

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI¹⁾
z dnia 2009 r.

**w sprawie sposobu przeprowadzania kontroli legalności pobytu cudzoziemców
na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej**

Na podstawie art. 87 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1694, z późn. zm²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Kontrola legalności pobytu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zwana dalej „kontrolą”, przeprowadzana jest przez co najmniej dwóch funkcjonariuszy Straży Granicznej, Policji lub Służby Celnej, zwanych dalej "funkcjonariuszami" lub co najmniej dwóch upoważnionych pracowników Urzędu do Spraw Cudzoziemców albo urzędu wojewódzkiego, zwanych dalej "pracownikami", jeżeli w szczególności:

- 1) istnieje uzasadnione podejrzenie, że pobyt cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest nielegalny lub stanowi zagrożenie dla obronności lub bezpieczeństwa państwa lub ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- 2) w toku wykonywania innych czynności służbowych ujawniono okoliczności, o których mowa w pkt 1.

2. W przypadku kontroli realizowanej wspólnie przez funkcjonariuszy lub pracowników różnych służb lub urzędów dopuszcza się jej przeprowadzenie przy udziale jednego funkcjonariusza lub jednego pracownika danej służby lub urzędu.

3. Kontrola realizowana w siedzibie Urzędu do Spraw Cudzoziemców albo urzędu wojewódzkiego, w związku z postępowaniem w sprawie cudzoziemców, może zostać przeprowadzona przez jednego pracownika.

4. Kontrola może zostać przeprowadzona przez jednego funkcjonariusza, jeżeli okoliczności, o których mowa w ust. 1 pkt 1, ujawniono w toku innych czynności służbowych wykonywanych przez jednego funkcjonariusza.

§ 2. 1. Kontrolę przeprowadza się zgodnie z planem kontroli, zatwierdzonym przez zarządzającego kontrolę, wyłącznie w związku z realizacją wspólnych działań różnych służb i urzędów, po uzyskaniu informacji o nielegalnym pobycie cudzoziemca na terytorium

Rzeczypospolitej Polskiej lub stanowiącym zagrożenie dla obronności lub bezpieczeństwa państwa lub ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego.

2. Plan kontroli zawiera w szczególności:

- 1) określenie miejsca planowanej kontroli;
- 2) oznaczenie organów uczestniczących w kontroli realizowanej wspólnie;
- 3) proponowaną datę i godzinę rozpoczęcia kontroli;
- 4) imię i nazwisko kierującego czynnościami kontrolnymi;
- 5) założenia organizacyjne.

§ 3. 1. Przed rozpoczęciem kontroli funkcjonariusz, podaje swój stopień, imię i nazwisko w sposób umożliwiający kontrolowanemu odnotowanie tych danych, a także podstawę prawną i przyczynę przeprowadzenia kontroli, a w przypadku kontroli, przeprowadzanej w toku wykonywania innych czynności służbowych - podstawę prawną oraz przyczynę jej przeprowadzenia.

2. Funkcjonariusz nieumundurowany, przed rozpoczęciem kontroli okazuje ponadto legitymację służbową, a na żądanie osoby, wobec której podjęto czynności, umożliwia odnotowanie numeru legitymacji, organu, który ją wydał, oraz nazwiska funkcjonariusza.

3. Przed rozpoczęciem kontroli pracownik podaje imię i nazwisko oraz okazuje upoważnienie do przeprowadzenia kontroli, w sposób umożliwiający kontrolowanemu odczytanie i zanotowanie organu kontroli, daty i miejsca wystawienia oraz numeru upoważnienia i nazwiska pracownika upoważnionego do przeprowadzenia kontroli, a także podaje przyczynę przeprowadzenia kontroli.

4. W przypadku, o którym mowa w § 1 ust. 3, pracownik nie okazuje upoważnienia do przeprowadzenia kontroli.

5. Upoważnienie, o którym mowa w ust. 3, zawiera wskazanie podstawy prawnej kontroli, oznaczenie organu kontroli, datę i miejsce wystawienia, imię i nazwisko pracownika uprawnionego do przeprowadzenia kontroli, określenie zakresu przedmiotowego kontroli, wskazanie daty rozpoczęcia i przewidywanego terminu zakończenia kontroli, podpis osoby udzielającej upoważnienia z podaniem zajmowanego stanowiska.

§ 4. W toku kontroli kontrolujący wzywa cudzoziemca do okazania:

- 1) dokumentów i zezwoleń uprawniających do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a w szczególności:
 - a) dokumentu podróży,

- b) wizy, jeżeli jest wymagana,
 - c) karty pobytu,
 - d) zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony,
 - e) zezwolenia na osiedlenie się,
 - f) polskiego dokumentu podróży dla cudzoziemca,
 - g) polskiego dokumentu tożsamości cudzoziemca,
 - h) tymczasowego polskiego dokumentu podróży dla cudzoziemca,
 - i) tymczasowego zaświadczenia tożsamości cudzoziemca,
 - j) dokumentu podróży przewidzianego w Konwencji dotyczącej statusu uchodźców, sporządzonej w Genewie dnia 28 lipca 1951 r. (Dz.U. z 1991 r. Nr 119, poz. 515 i 516);
 - k) zaświadczenia, o którym mowa w art. 80 ust. 3 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach, zwanej dalej „ustawą”,
 - l) dokumentu potwierdzającego, że wjazd i pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest związany z wykonywaniem czynności zawodowych,
 - m) zezwolenia na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego,
 - n) zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich,
 - o) dokumentów uprawniających do wjazdu i pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wydanych przez inne państwa członkowskie Unii Europejskiej, państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederację Szwajcarską;
- 2) dokumentów i zezwoleń uprawniających do wykonywania pracy przez cudzoziemca, prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemca, powierzania wykonywania pracy cudzoziemcowi;
- 3) środków utrzymania na czas trwania planowanego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz na powrót do państwa pochodzenia lub na tranzyt:
- a) waluty polskiej,
 - b) zagranicznych środków płatniczych;
- 4) dokumentów potwierdzających możliwość uzyskania środków utrzymania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zgodnie z prawem:
- a) czeku podróznego lub zaświadczenia o wysokości limitu na karcie kredytowej,
 - b) zaświadczenia o posiadaniu środków płatniczych w banku lub spółdzielczej kasie oszczędnościowo – kredytowej mających siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, potwierdzonego pieczęcią i podpisem upoważnionego pracownika tego banku lub spółdzielczej kasy oszczędnościowo - kredytowej,

- c) oryginału zaproszenia, o którym mowa w art. 16 ust. 1 ustawy,
- d) dokumentu potwierdzającego przyznanie stypendium,
- e) dokumentu potwierdzającego posiadanie ubezpieczenia zdrowotnego w rozumieniu przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych lub potwierdzający pokrycie przez ubezpieczyciela kosztów leczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres zamierzonego pobytu na tym terytorium – w przypadku wjazdu na podstawie wizy krajowej.

§ 5. 1. Po przeprowadzeniu kontroli:

- 1) w przypadku stwierdzenia nielegalnego pobytu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – funkcjonariusz lub pracownik sporządza protokół kontroli;
- 2) w przypadku stwierdzenia legalności pobytu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
 - a) pracownik sporządza notatkę,
 - b) funkcjonariusz odnotowuje fakt przeprowadzenia kontroli w notatniku służbowym albo sporządza notatkę.
- 2. Funkcjonariusz sporządza notatkę w szczególności w przypadku, gdy w przeprowadzeniu kontroli bierze udział tłumacz.
- 3. W przypadku gdy kontrolą objęto więcej niż jednego cudzoziemca, po jej przeprowadzeniu można sporządzić, w zależności od wyników kontroli, jeden protokół kontroli lub jedną notatkę.
- 4. Protokół kontroli zawiera:
 - 1) numer legitymacji służbowej funkcjonariusza, jego stopień, imię i nazwisko lub imię i nazwisko pracownika oraz numer i datę wystawienia upoważnienia, o ile jest ono niezbędne do przeprowadzenia kontroli, oraz nazwę organu, który wydał dany dokument;
 - 2) datę i miejsce sporządzenia protokołu kontroli;
 - 3) datę i godzinę rozpoczęcia i zakończenia kontroli;
 - 4) miejsce przeprowadzenia kontroli;
 - 5) imię i nazwisko, datę urodzenia oraz obywatelstwo kontrolowanego cudzoziemca;
 - 6) miejsce pobytu (adres zamieszkania) cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
 - 7) opis okoliczności uzasadniających przeprowadzenie kontroli;
 - 8) opis skontrolowanych dokumentów i zezwoleń z podaniem ich numeru, okresu ważności oraz nazwę organu, który wydał dokument lub zezwolenie;

- 9) wynik kontroli;
- 10) podpis funkcjonariusza lub pracownika sporządzającego protokół kontroli;
- 11) podpis cudzoziemca lub adnotację o przyczynach jego braku.

5. Odmowa podpisania protokołu przez cudzoziemca nie stanowi przeszkody do podpisania go przez funkcjonariusza lub pracownika oraz pozostawienia cudzoziemcowi kopii protokołu.

6. Notatka zawiera:

- 1) datę i miejsce sporządzenia notatki;
- 2) datę i godzinę rozpoczęcia i zakończenia kontroli;
- 3) imię i nazwisko, datę urodzenia oraz obywatelstwo kontrolowanego cudzoziemca;
- 4) miejsce pobytu (adres zamieszkania) cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) wynik kontroli;
- 6) podpis funkcjonariusza lub pracownika sporządzającego notatkę.

7. W przypadku gdy w przeprowadzaniu kontroli bierze udział tłumacz, protokół kontroli lub notatka powinny zawierać imię i nazwisko oraz podpis tłumacza.

§ 6. Traci moc rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobu przeprowadzania kontroli legalności pobytu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 146, poz. 1426).

§ 7. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

**MINISTER
SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI**

¹⁾ Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji kieruje działem administracji rządowej – sprawy wewnętrzne, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (Dz. U. Nr 216, poz. 1604).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 120, poz. 818 i Nr 165, poz. 1170 oraz z 2008 r. Nr 70, poz. 416, Nr 180, poz. 1112 i Nr 216, poz. 1367.

UZASADNIENIE

Przedmiotowy projekt stanowi wykonanie delegacji ustawowej zawartej w art. 87 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1694, z późn. zm.).

Wskazany przepis zobowiązuje ministra właściwego do spraw wewnętrznych do określenia, w drodze rozporządzenia sposobu przeprowadzania kontroli legalności pobytu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z uwzględnieniem okoliczności jej przeprowadzenia, rodzaju kontrolowanych dokumentów oraz sposobu i zakresu dokumentowania tych czynności.

Dotychczas przedmiotowa problematyka była uregulowana w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobu przeprowadzania kontroli legalności pobytu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 146, poz. 1426).

W odniesieniu do aktualnie obowiązującego stanu prawnego przedmiotowy projekt, regulując sposób dokonywania przedmiotowej kontroli, uwzględnia szerszy wykaz okoliczności uzasadniających jej przeprowadzenie oraz uzupełnia katalog dokumentów będących przedmiotem kontroli legalności pobytu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Celem przedmiotowej regulacji jest zapewnienie właściwych standardów kontroli, będącej elementem strategii uwzględniającej swobodny przepływ osób, realizowany poprzez zniesienie kontroli na granicach pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej, z jednoczesnym zagwarantowaniem odpowiednich warunków w zakresie zapobiegania i zwalczania nielegalnej migracji.

W § 1 ust. 1 projektu wprowadza się obligatoryjność przeprowadzania kontroli legalności pobytu cudzoziemców przez co najmniej dwóch funkcjonariuszy Straży Granicznej, Policji lub Służby Celnej lub upoważnionych pracowników Urzędu do Spraw Cudzoziemców lub urzędu wojewódzkiego, co ma zagwarantować sprawność i minimalizację ewentualnych zagrożeń mogących wystąpić podczas prowadzonych czynności. Kontrolę przeprowadza się, jeżeli okoliczności uzasadniają jej podjęcie, w szczególności gdy istnieje uzasadnione podejrzenie, że pobyt cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest nielegalny lub stanowi zagrożenie dla obronności lub bezpieczeństwa państwa lub stanowi zagrożenie dla ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. W projekcie rozporządzenia uwzględniono także sytuacje podejmowania kontroli, jeżeli w toku wykonywania innych czynności służbowych zostaną ujawnione okoliczności uzasadniające jej przeprowadzenie. Kolejny przepis (§ 1 ust. 2) dopuszcza możliwość, w ramach kontroli realizowanych wspólnie przez funkcjonariuszy i pracowników różnych służb lub urzędów, przeprowadzanie kontroli przy udziale jednego funkcjonariusza lub jednego pracownika danej służby lub urzędu. W toku takich kontroli zagwarantowana jest sprawność i minimalizacja ewentualnych zagrożeń mogących wystąpić

podczas prowadzonych czynności, a także uwzględnione zostały przypadki kiedy przedstawiciele różnych organów działają wspólnie (np. w ramach wspólnych patroli). W projekcie uwzględniono także specyfikę i warunki kontroli realizowanych w siedzibie Urzędu do Spraw Cudzoziemców albo urzędu wojewódzkiego, które mogą być przeprowadzane przez jednego pracownika (§ 1 ust. 3). Ponadto jeżeli w toku wykonywania innych czynności służbowych ujawniono okoliczności uzasadniające podjęcie kontroli, kontrola może być przeprowadzana przez jednego funkcjonariusza (§1 ust. 4). Wskazany przepis uwzględnia sytuację kiedy w toku zadań realizowanych co do zasady przez jednego funkcjonariusza nastąpi ujawnienie okoliczności powodujących konieczność przeprowadzenia kontroli legalności pobytu cudzoziemca i umożliwia jej przeprowadzenie w takiej sytuacji.

W przedmiotowym projekcie określono także obowiązek przeprowadzania kontroli zgodnie z planem kontroli (§ 2). Dotyczy to tylko kontroli planowanych, podejmowanych w toku realizacji wspólnych działań, po wcześniejszym uzyskaniu informacji o nielegalnym pobycie cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub stanowiącym zagrożenie dla obronności lub bezpieczeństwa państwa lub zagrożenie dla ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. Wspólne działania mogą być realizowane z udziałem przedstawicieli różnych służb oraz organów i stanowią wypełnienie obowiązujących przepisów i postanowień dotyczących współdziałania. W toku wskazanych działań każdy z podmiotów realizuje czynności wynikające z jego zakresu właściwości, dotyczy to także kontroli legalności pobytu, która stanowi element takich działań. Sporządzenie planu kontroli w takich okolicznościach, ma na celu właściwe jej przygotowanie, w szczególności poprzez wskazanie kierującego czynnościami kontrolnymi oraz określenie założeń organizacyjnych.

W § 3 ust. 1 – 3 określono czynności, jakie jest obowiązany wykonać funkcjonariusz oraz pracownik przed rozpoczęciem przedmiotowej kontroli. Wskazane czynności mają na celu zapoznanie osób poddawanych kontroli z przyczyną i podstawą prawną jej podjęcia, a także pozwalają na ustalenie danych funkcjonariusza lub pracownika dokonującego kontroli, co ma istotne znaczenie w przypadku ewentualnych nieprawidłowości stwierdzonych przez kontrolowanego. Przepis § 3 ust. 5 określa elementy, które powinno zawierać upoważnienie do przeprowadzania kontroli. Przedmiotowe upoważnienie zawiera wskazanie podstawy prawnej, oznaczenie organu kontroli, datę i miejsce wystawienia, imię i nazwisko pracownika uprawnionego do wykonywania kontroli, określenie zakresu przedmiotowego kontroli, wskazanie daty rozpoczęcia i przewidywanego terminu zakończenia kontroli, podpis osoby udzielającej upoważnienia z podaniem zajmowanego stanowiska. Ujednoczenie elementów upoważnienia jest szczególnie istotne, z uwagi na możliwość przeprowadzania kontroli przez pracowników różnych urzędów (Urzędu do Spraw Cudzoziemców albo urzędu wojewódzkiego).

W związku z tym, że kontrola legalności pobytu może być przeprowadzana w siedzibie Urzędu do Spraw Cudzoziemców albo urzędu wojewódzkiego - w związku z ubieganiem się cudzoziemca o zalegalizowanie pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub w terenie - w przypadku

istnienia uzasadnionego podejrzenia dotyczącego nielegalnego pobytu cudzoziemca na tym terytorium, w § 3 ust. 4 wskazano, iż pracownik nie okazuje upoważnienia do jej przeprowadzenia przez rozpoczęciem kontroli przeprowadzanej przez pracowników w siedzibie urzędu.

Zgodnie z § 4 projektu cudzoziemiec w toku kontroli wzywany jest do okazania dokumentów potwierdzających, że pobyt cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest legalny oraz środków finansowych niezbędnych do pokrycia kosztów pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub dokumentów potwierdzających posiadanie środków finansowych. Zaproponowany w projekcie katalog dokumentów podlegających kontroli uwzględnia zmiany, w przepisach dotyczących określenia różnego rodzaju zezwoleń i tytułów pobytowych, także dokonanych w związku z implementacją przepisów wspólnotowych obowiązujących w tym zakresie.

Przepis § 5 nakłada na kontrolującego obowiązek sporządzenia protokołu z czynności kontrolnych w przypadku stwierdzenia nielegalnego pobytu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W przypadku stwierdzenia legalności pobytu cudzoziemca pracownik sporządza notatkę, a funkcjonariusz odnotowuje się fakt przeprowadzenia kontroli w notatniku służbowym albo sporządza notatkę. Wskazane rozróżnienie ma na celu uwzględnienie istniejących form dokumentowania czynności służbowych przeprowadzanych przez funkcjonariuszy, określonych w przepisach odrębnych i służy ich ujednoczeniu, a także uproszczeniu sposobu dokumentowania kontroli, w przypadkach gdy nie stwierdzono nieprawidłowości oraz nie wystąpiły dodatkowe okoliczności wymagające sporządzenia odrębnego dokumentu (notatki). Funkcjonariusz powinien natomiast sporządzić notatkę w przypadku, gdy w kontroli bierze udział tłumacz. W projekcie określone zostały elementy, które powinien zawierać protokół i notatka z przeprowadzonych czynności (§ 5 ust. 4 i 6 projektu). Przewidziano także możliwość sporządzenia jednego protokołu obejmującego wszystkich kontrolowanych cudzoziemców lub jednej notatki, w przypadku gdy kontrolą objęto jednocześnie więcej niż jednego cudzoziemca (§ 5 ust. 3). W § 5 w ust. 5 określono sposób postępowania w przypadku odmowy podpisania protokołu kontroli przez cudzoziemca.

Regulacje zawarte w przedmiotowym projekcie rozporządzenia, obejmują swoim zakresem sprawy należące do kompetencji prawa krajowego i jako takie nie podlegają harmonizacji z prawem wspólnotowym.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI (OSR)

1. Podmioty, na które oddziałuje rozporządzenie:

Rozporządzenie będzie oddziaływało na cudzoziemców przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz organy uprawnione do kontroli legalności pobytu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego:

Wejście w życie niniejszego rozporządzenia nie wiąże się ze zwiększeniem wydatków lub zmniejszeniem dochodów budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego, a także nie spowoduje zwiększenia liczby osób zatrudnionych w instytucjach uprawnionych do przeprowadzania kontroli legalności pobytu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Wpływ regulacji na rynek pracy:

Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na rynek pracy.

4. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw:

Przedmiotowe rozporządzenie nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

5. Wpływ na sytuację i rozwój regionalny:

Przedmiotowe rozporządzenie nie ma wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

6. Zakres konsultacji:

Projekt rozporządzenia:

- 1) stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz.U. Nr 169, poz. 1414) został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronach internetowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji;
- 2) przekazano do zaopiniowania wojewodom.